

Persdossier

Abstracte kunst in vogelvlucht

13.06.2020 - 14.01.2021

FeliXart Museum Drogenbos, België

Persdossier: Tentoonstelling Abstracte kunst in vogelvlucht, FeliXart Museum

Abstracte kunst in vogelvlucht

Het museum van Elsene, 1965. Felix De Boeck (1898 – 1995) komt van onder zijn kerktoeren uit in Drogenbos, ruilt zijn boerenklompen in voor stadsschoenen en trekt naar dit befaamde museum, waar een eerste retrospectieve aan zijn oeuvre wordt gewijd. Met deze tentoonstelling, die wordt beschouwd als een van de beste van haar tijd, krijgt De Boeck erkenning als pionier van het modernisme.

Vandaag, 55 jaar later, weer onder de kerktoeren van Drogenbos. Felix De Boeck is van ons heengegaan, maar zijn legaat leeft nog verder in een museum dat zijn naam draagt en dat op het prachtige domein ligt, waar hij gedijde als landbouwer, artiest en levenskunstenaar. Zijn intussen beschermde en uitstekend gerestaureerde familiehoeve, waar tevens zijn schildersatelier gevestigd was, ligt erbij alsof hij zo met de pijp in de mond de voordeur zou opendoen om zijn vrienden en collega-kunstenaars te ontvangen, alsof de tijd stil lijkt te staan. Het FeliXart Museum, een modernistisch gebouw met veel lichtinval, is een ontwerp van de architect Rob Geys, die dit volledig in de geest van het geometrische werk van De Boeck creëerde. De tijd staat hier niet stil: het monografisch kunstkabinet ontwikkelde zich tot een wetenschappelijk expertisecentrum over abstracte kunst. Het museum onderzoekt de ontwikkeling van het abstract modernisme en openbaart deze in tentoonstellingen waar het legaat van De Boeck in een ruimer perspectief wordt geplaatst.

Zo ook nu. 50 werken uit de rijke collectie van het Museum van Elsene komen naar het FeliXart Museum. Tot de collectie van het Museum van Elsene behoort ook *De duif* van Felix De Boeck, een bijzonder werk dat dateert van 1927. Deze duif keert terug naar haar heimat, naar een kleine oase van groen in de gemeente Drogenbos, op amper 7 km in vogelvlucht van de hoofdstad.

Abstracte kunst in vogelvlucht, verwijst naar het opzet van de tentoonstelling: een ensemble kunstwerken die de evolutie van het modernisme in België overschouwt, met speciale aandacht voor de abstracte kunst. Het FeliXart Museum is een bijzonder vereerde gastheer en opent vol toewijding zijn deuren om de werken van het Museum van Elsene in dialoog te laten treden met de werken van Felix, die zelf tijdens zijn lange leven steeds zijn instinct van vernieuwing volgde en verschillende kunststromingen doormaakte. Ook zijn er voor deze tentoonstelling enkele werken uit de Interbellumcollectie van het Antwerpse Koninklijk Museum voor Schone Kunsten die het historische overzicht vervolledigen. De bruiklenen van het Museum van Elsene en van het KMSKA brengen op prachtige wijze het verhaal dat het FeliXart Museum koestert en exploreert.

Dit verhaal begint in een woelige fin de siècle-sfeer, aan het einde van de 19de eeuw naar de ontknoping van de 20ste eeuw toe. Een zucht naar vernieuwing en drang naar experimenteren, gecombineerd met de traumaverwerking van oorlogen en crises. Een periode die gekenmerkt wordt door een tegenstrijdigheid tussen hoopvolle verwachtingen en angst voor een onzekere toekomst. Die ambivalente houding wordt op een uiterst interessante wijze weerspiegeld in de kunsten. Een eerste generatie avant-gardisten breekt met het aloude realisme en figuratie, en effent via een diversiteit en rijkheid aan picturale experimenten het pad voor latere generaties kunstenaars. Een nieuwe beeldtaal wordt verwoord in een amalgaam van uiteenlopende stromingen, waarin vorm, kleur en lijn centraal staan, in de tentoonstelling *Vogelvlucht* geïllustreerd met een veelzijdige veelheid aan kunstwerken.

Persdossier: Tentoonstelling Abstracte kunst in vogelvucht, FeliXart Museum

Tijdens het Interbellum blijft dit avant-gardisme op de achtergrond, om na de tweede wereldoorlog de inspiratiebron te zijn voor een tweede generatie kunstenaars die abstractie tot het uiterste doorvoert. Tot op vandaag blijft de zoektocht naar het breken met conventies, naar een absolute zuiverheid of onafhankelijkheid van de werkelijkheid centraal staan bij kunstenaars, wat in deze tentoonstelling mooi tot zijn recht komt.

In het kader van de tentoonstelling *Abstracte kunst in vogelvucht*, stelt het FeliXart Museum ook een selectie van werken van Felix De Boeck tentoon die in 1965 in het Museum van Elsene prijken tijdens zijn eerste grote retrospectieve. Drogenbos – Elsene – Drogenbos: de cirkel is rond.

In samenwerking met :

Praktische informatie

Tentoonstelling: 13.06.2020 - 14.01.2021

Openingsuren: van donderdag tot zondag: 10u30 – 17u
groepsbezoeken ook mogelijk op de andere weekdays mits reservatie

Ingang:

7 € / 5 € (preferentieel tarief)

rondleidingen met gids (max. 25 bezoekers): 70 €

reserveren: info@felixart.org of +32 2 377 57 22

Catalogus

OKV (Openbaar Kunstbezit Vlaanderen) wijdt een themanummer aan de tentoonstelling *Abstracte Kunst in Vogelvucht*, dat de persoonlijke evolutie die Felix De Boeck doormaakte lieert aan iconische, maar ook minder bekende, doch, minstens even treffende, abstracte creaties uit de collectie van het Museum van Elsene. De kunst van De Boeck beweegt volledig mee met de moderne stromingen van de 20ste eeuw, zonder toegevingen aan mogelijke conventies, maar vanuit een authentieke scheppingsdrang. Van de naweeën van het impressionisme, over de avant-garde en neo-avantgarde tot de hedendaagse kunst. Een doublure als het ware van het verhaal dat het FeliXart Museum via de collectie van Felix De Boeck in Drogenbos vertelt.

In het museum verkrijgbaar: 10 €

Persdossier: Tentoonstelling Abstracte kunst in vogelvlucht, FelixArt Museum

Contact

Gudrun Dewilde - communicatie
FelixArt Museum
Kuikenstraat 6, 1620 Drogenbos
www.felixart.org
gudrun.dewilde@felixart.org
+32 476 62 70 15

beeldmateriaal:
via de press room op www.felixart.org (paswoord: press)
of aan te vragen per e-mail

Een initiatief van

VLAAMS-
BRABANT

DROGENBOS

Met de steun van

Vlaanderen
verbeelding werkt

ERKEND
MUSEUM

Persdossier: Tentoonstelling Abstracte kunst in vogelvlucht, FeliXart Museum

De eerste stappen op weg naar abstractie

Rond de eeuwwisseling was er sprake van heuse sociale en economische omwentelingen in de Westerse samenleving, wat duidelijk weerspiegeld wordt in de kunst. Kunstenaars gaan op zoek naar een andere realiteit, die verder gaat dan het visueel waarneembare, om zo een ander wereldbeeld weer te geven. Dit uit zich in de keuze van thema's en artistieke experimenten met lijnen, kleuren, licht en perspectief. In de periode tussen het fin de siècle en de Eerste Wereldoorlog is er een veelheid aan artistieke strekkingen: het impressionisme, het post-impressionisme, 'les Nabis', het fauvisme, het kubisme, het expressionisme en het futurisme. Eén voor één stromingen die de traditionele academische vormen afwijzen en verlangen naar het achter zich laten van de klassieke voorbeelden die zich richten op de pure nabootsing.

Ons land is in dit opzicht vrij bijzonder: de verschillende stromingen komen haast gelijktijdig ons land binnen, wat uitmondt in een hybride stijl waar invloeden zich vermengen. Een constante vinden we wel in de vrije behandeling van licht en kleur.

In deze contreien breekt een belangrijk moment aan voor de Belgische kunst: het 'Brabants Fauvisme'. Een nieuwe generatie kunstenaars markeert met een explosie van felle kleuren op hun doeken een nieuwe wereldvisie, gekenmerkt door een optimisme en een ambitie om een nieuwe wending in de schilderkunst te creëren. Deze generatie kreeg bekendheid dankzij een brouwer uit de streek, François Van Haelen. Hij was hun mecenas, kocht en verzamelde hun schilderijen en maakte van zijn brouwerij, gelegen op het kruispunt van Linkebeek, Drogenbos en Beersel, een ontmoetingsplaats voor deze kunstenaars (Fernand Schirren, Rik Wouters, Jehan Frison, Jos Albert, Roger Parent). Dit is meteen een van de redenen waarom deze groep later als 'Brabantse Fauvisten' een plaats krijgt in de kunstgeschiedenis.

Ferdinand Schirren, *La lecture*, 1914, collectie Museum van Elsene

Rodolphe Strebelle, *La petite famille*, s.d., collectie Museum van Elsene

Persdossier: Tentoonstelling Abstracte kunst in vogelvlucht, FeliXart Museum

Ferdinand Schirren, *Les poissons rouges*, s.d., collectie Museum van Elsene

Tijd voor experiment

Het idee van de avant-garde leidde tot een enorme toename van gewaagde artistieke experimenten: expressionisme, kubisme, futurisme, constructivisme. En dit tot de meest radicale vorm: de abstracte kunst. Het ontstaan van de abstractie markeert een keerpunt in de kunstgeschiedenis: het vormt zowel een einde als een begin. Een einde omdat abstractie het finale resultaat is van alle artistieke zoektochten sinds de Renaissance, waarbij kunst wordt opgevat als de imitatie van de werkelijkheid (*mimesis*). Maar het markeert ook een beginpunt: het opent een immens potentieel voor kunstenaars en beïnvloedt elke kunstvorm van de 20ste eeuw.

In België kwam de artistieke heropleving na de Eerste Wereldoorlog in een stroomversnelling dankzij de opkomst van twee parallelle stromingen: de abstractie (onder invloed van Theo Van Doesburg (1883-1931), initiatiefnemer van 'De Stijl') en het expressionisme (onder invloed van Duitse kunstenaars).

Tussen 1920 en 1926 bereikte de abstractie haar hoogtepunt in België: deze eerste generatie abstracte kunstenaars, verenigd in de groep 'De Zuivere Beelding', bood een unieke synthese tussen het dynamische futurisme en het kleurrijke fauvisme, met onder meer Felix De Boeck, Prosper De Troyer en Jan Kiemeneij.

Persdossier: Tentoonstelling Abstracte kunst in vogelvlucht, FeliXart Museum

Daarnaast stelt het expressionisme een vervormde voorstelling voorop om de emotionele kracht van het weergegeven voorwerp te vergroten. Kunstenaars als Gustave De Smet en de broers Oscar en Floris Jespers creëerden hun eigen expressionistische stijl, met kubistische invloeden.

De jaren dertig werden getekend door de 'terugkeer naar de orde' in de kunsten (terugkeer van het figuratieve, van de traditie). De abstracten van het eerste uur weken uit naar de marge van de artistieke scène, gevolgd door de expressionisten. Hiermee kwam de droom van een nieuwe wereld tot een einde.

Pierre-Louis Flouquet, Construction 1, s.d., collectie Museum van Elsene

Persdossier: Tentoonstelling Abstracte kunst in vogelvlicht, FeliXart Museum

Victor Servranckx, *Opus 20*, 1922, collectie Koninklijke Musea voor Schone Kunsten Antwerpen

Felix De Boeck, *Abstract*, 1921, collectie Vlaamse Gemeenschap – FeliXart Museum

Na de oorlog: herontdekking en nieuwe experimenten

Geometrische abstractie

De abstracte kunst bleef bijna drie decennia in de marge, maar keerde op de voorgrond bij het artistieke broeiproces na de Tweede Wereldoorlog.

Tussen 1945 en 1948 stelde de Brusselse galerij Apollo het werk van jonge kunstenaars tentoon die de nieuwe trends in de Belgische kunst weergeven: 'La jeune peinture belge'. Uit deze groep vloeien jonge abstracte kunstenaars voort die een nieuwe impuls aan deze stroming zal geven.

Binnen deze groep onderscheiden we twee strekkingen: de 'geometrische' en de 'lyrische' abstractie.

De geometrische abstractie toont een samenspel van geometrische vormen en kleuren in een tweedimensionale ruimte. De vorm, de gestileerde opbouw en het zoeken naar evenwicht zijn hier essentieel en sluiten aan bij de eerste generatie abstracte kunstenaars van de jaren 1920. In België zal Jo Delahaut het voortouw nemen bij deze strekking, later gevolgd door een jongere generatie zoals Pal Horvath en Guy Vandenbranden.

Persdossier: Tentoonstelling Abstracte kunst in vogelvlucht, FeliXart Museum

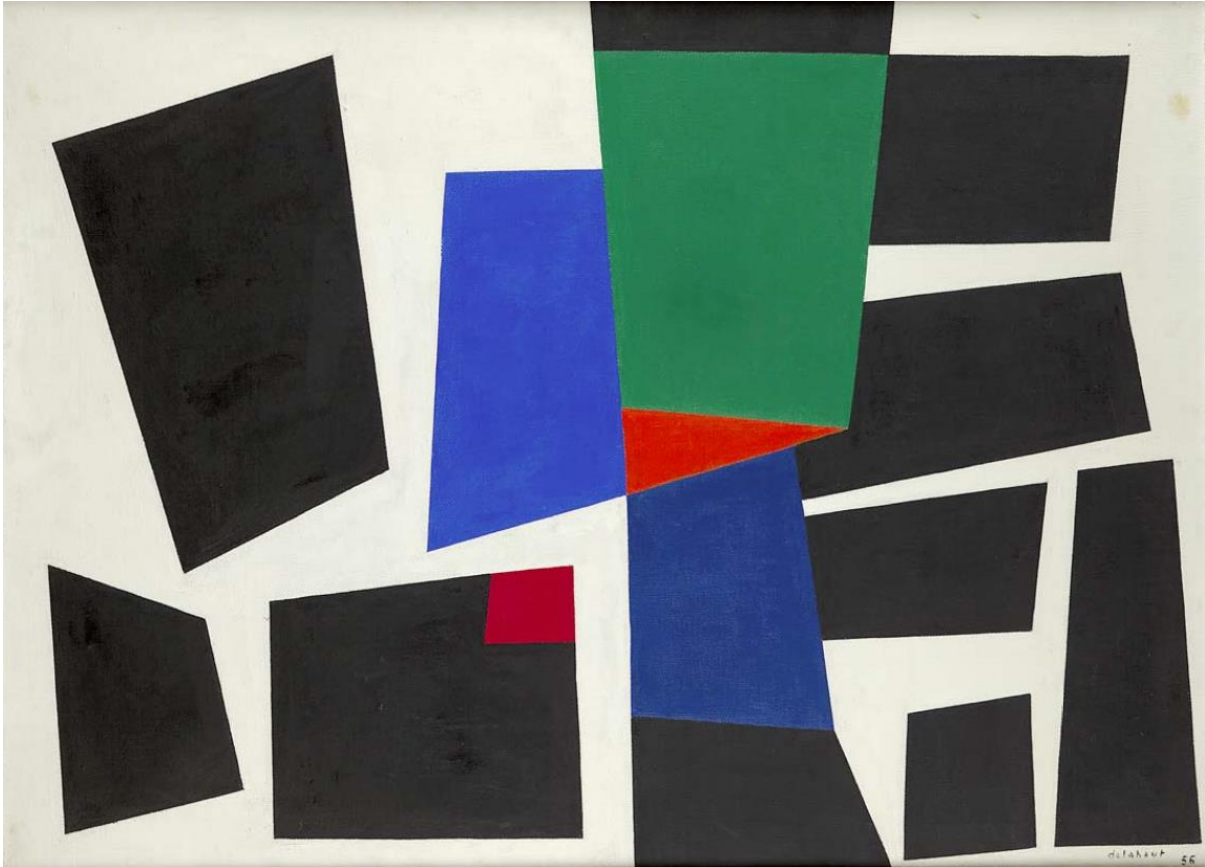

Pal Horvath, *Un thème et cinq variations*, 1971, collectie Museum van Elsene

Gaston Bertrand, *Dunes*, 1951, collectie Museum van Elsene

Deze (her)ontdekking van de pioniers, gecombineerd met de invloed van de 'Zero'-groep (1958-1966), zou een diepgaand effect hebben op de abstracte kunstenaars van de jaren zestig. Deze generatie werkte met een nieuw elan verder in de lijn van het optimisme en het experiment van de eerste generatie, wat zich uit in een informele en minimalistische stijl, die een nieuwe moderniteit belichaamt (Walter Leblanc, Jef Verheyen).

Jo Delahaut, *Rumeurs*, 1956, collectie Museum van Elsene

Persdossier: Tentoonstelling Abstracte kunst in vogelvlucht, FeliXart Museum

Lyrische abstractie

De groep 'La jeune peinture belge' was een kweekvijver van talentvolle kunstenaars die een verregaande invloed uitoefenden op de Belgische schilderkunst van de tweede helft van de vorige eeuw.

Parallel met de geometrische abstractie ontwikkelde een groep kunstenaars een zogenaamde 'lyrische' stekking. Emoties worden op het doek verwoord in een vrij en ongedwongen gebaar. Vele kunstenaars binnen 'La jeune peinture belge' (Louis Van Lint, Anne Bonnet, Mig Quinet, Jules Lismonde, Marc Mendelson) sloten zich aan bij deze stroming, die pas in 1947 met de term 'lyrische abstractie' wordt geduid. Deze stekking kenmerkt zich door een veelheid aan stijlen. Sommige kunstenaars gaan in de richting van het Amerikaanse abstracte expressionisme (Antoine Mortier, Pierre Lahaut), andere worden beïnvloed door de CoBrA-beweging (Louis Van Lint, Mig Quinet, Maurice Wyckaert), nog andere evolueren in hun stijl en palet van geometrische naar lyrische abstractie (Gaston Bertrand).

Als de jongere generatie het werk van de eerste generatie nog niet zou kennen, dan maakten ze er zeker kennis mee in het Antwerpse artistieke milieu rond de groep G58. In 1959 werd in het Hessenhuis in Antwerpen de tentoonstelling 'De eerste abstrakten in België' geopend. Een eerbetoon aan de pioniers van de eerste golf van abstracte kunst, met werken van onder meer Jozef Peeters en Felix De Boeck. Oude en nieuwe avant-garde werden zo verenigd.

Maurice Wyckaert, *Paysage aux empreintes*, s.d., collectie Museum van Elsene

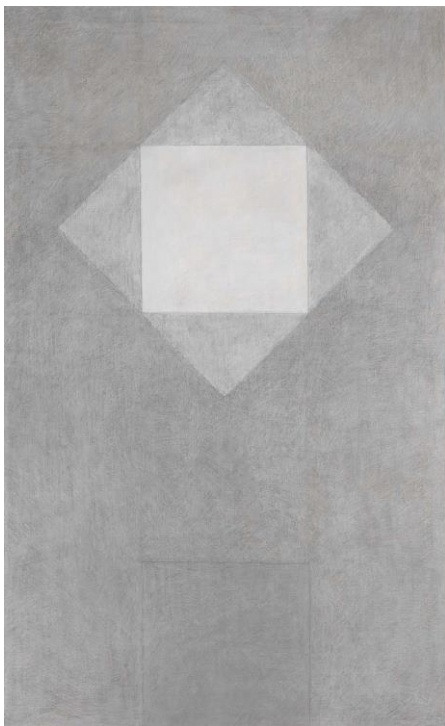

Persdossier: Tentoonstelling Abstracte kunst in vogelvlicht, FeliXart Museum

Abstractie vandaag

Het artistieke spectrum werd aan het begin van de 20ste eeuw verruimd en vernieuwde zich onophoudelijk in zijn formele uitingsvormen en thema's. Maar in tegenstelling tot de vorige generaties definiëren maar weinig kunstenaars zich vandaag als abstract. Toch hebben we in de overvloed aan recentere artistieke creaties enkele werken uitgekozen die we zien vanuit het perspectief van een abstracte 'traditie'.

Zo domineerde de minimalistische abstractie de kunstscène van de jaren zeventig en tachtig (Dan Van Severen, Francis Dusepulchre), maar vond er ook een verschuiving plaats in de richting van de conceptuele kunst (Marie-Jo Lafontaine, Marthe Wéry, Michel Mouffe, Ann Veronica Janssens en Edith Deckyndt). Abstractie en conceptuele kunst worden gelieerd: het kunstwerk reikt een 'idee' aan, dat concreet gestalte krijgt in een vereenvoudigde en extreme vorm. Het werk dat we zien weerspiegelt een 'idee', dat in een vereenvoudigde en extreme vorm, waarbij zuivere lijnen en materialen primeren. De concepten krijgen op een 'abstracte' manier invulling.

Dan Van Severen, *Zonder titel*, 1978-79, collectie Museum van Elsene

Xavier Mary, *Modern industrial unit*, 2008, collectie Museum van Elsene

De afgelopen jaren verdiepte het FeliXart Museum zich, vanuit zijn expertise over de eerste generatie abstracte kunstenaars, in deze verhouding tussen abstractie, minimalisme en conceptuele kunst. Tentoonstellingen gewijd aan het oeuvre van Filip Francis (2018) of Werner Cuvelier (2016) en recent Stevv Steenhoudt (2020) kaderen in deze optiek.

Interessant ook om te zien hoe hedendaagse kunstenaars met vorige generaties de ambitie delen om de zekerheden van de toeschouwer in twijfel te trekken en de plaats van de kunstenaar in de samenleving in vraag te stellen.

Persdossier: Tentoonstelling Abstracte kunst in vogelvucht, FeliXart Museum

Ann Veronica Janssens, Zonder titel, 2001, collectie Museum van Elsene

Kunstenaars

Felix De Boeck, Ferdinand Schirren, Rik Wouters, Roger Parent, Rodolphe Strebelle, Louis Thevenet, Georges Creten, Jean Brusselmans, Jean-Louis Flouquet, Jehan Frison, Jos Albert, Willy Schlobach, Dario de Regoyos, Marcel Jefferys, Jef Verheyen, Anne Bonnet, Gaston Bertrand, Louis Van Lint, Jo Delahaut, Jean Dewasne, André Dekeijser, Marc Mendelson, Antoine Mortier, Guy Vandenbranden, Paul Horvath, Mig Quinet, Jules Lismonde, Pierre Lahaut, Dan Van Severen, Gaston Bertrand, Edith Dekyndt, Ann Veronica Janssens, Marie-Jo Lafontaine, Walter Leblanc, Michel Mouffe, Marthe Wéry, Xavier Mary, Maurice Wyckaert, Francis Dusepulchre, Jan Kiemeneij, Floris Jaspers, Oscar Jaspers, Ossip Zadkine, Edmond Van Dooren, Victor Servranckx, Jules Schmalzigaug, Paul Joostens, Prosper de Troyer, Marthe Donas